

LIZBONSKA POGODBA - INSTITUCIJE EU IN ZAKONODAJNI POSTOPEK

mag. Peter Kos
Izredni študent doktorskega študija mednarodnega prava

EVROPSKA PRAVNA FAKULTETA V NOVI GORICI

Mentor: prof. dr. Miha Pogačnik

Prispevek je pripravljen zaradi opravljanja delnega izpita Mednarodnega prava
September 2010

(Prvi osnutek)

UVOD

Teorija sprejemanja odločitev se ukvarja z vprašanji obsega odločanja posameznega organa, pristojnostmi, učinkovitostjo odločanja, poštenostjo odločanja in odgovornostjo. Vprašanje načina sprejemanja političnih odločitev v Evropski Uniji je mnogo bolj kompleksno, kot sprejemanje odločitev na nacionalnem nivoju. Evropsko skupnost je težko primerjati z drugimi mednarodnimi organizacijami, saj ji lahko pripišemo značilnosti tipične mednarodne organizacije, hkrati pa tudi značilnosti federacije. Relevantna vprašanja, ki se ob preučevanju načina odločanja preučujejo, so vprašanja glede lokacij pristojnosti med različnimi institucijami, oblike sodelovanja (e.g.: medvladno odločanje vs. odločanje skupnosti), načini odločanja (soglasno sprejemanje odločitev vs. večinsko sprejemanje odločitev). Evropski način političnega odločanja označuje ekonomsko, kulturno, politično soodvisnost, ki prekoračuje nacionalne meje in vdira v nacionalno področje. Prepletanje nacionalnih in skupnostnih pristojnosti je najti že v ideji Monneta in Schumana o spodkopavanju suverenosti države in kooperativnem federalizmu med Evropskimi državami na področjih strateške pomembnosti zaradi preprečevanja ustvarjanja vojne industrije. Pojem kooperativni federalizem pomeni odvzemanje državne pristojnosti ter prepletanje z pristojnostjo skupnosti ter služi kot model za ustvarjanje politik med nacionalnim nivojem in skupnostjo¹. Kooperativni federalizem označuje situacije, ko se nacionalni parlamenti in naddržavne institucije spopadajo s skupnimi nalogami, skupno delitvijo pristojnosti in odgovornosti in reševanjem težav.

Namen prispevka je opis načina sprejemanja odločitev v posameznih institucijah Evropske unije ter ocena moči ter vpliva posamezne institucije pri sprejemanju odločitev, kot ga ureja Lizbonska pogodba. Prispevek se ne bo ukvarjal z neuspelo Pogodbo za ustavo Evropske unije, saj kljub temu, da je ta pogodba doživela veliko pravnega in političnega pisanja, ni uspela pravno zaživeti in dočakati svojega *vacatio legis*.

Prvi del prispevka je namenjen opisu pristojnosti posameznih institucij in načina odločanja institucij EU s poudarkom na ureditvi, ki je trenutno v veljavi na podlagi Lizbonske pogodbe. Predstavljene bodo nekatere novosti, ki jih prinaša Lizbonska pogodba. Po kratkem pregledu zgodovinskega razvoja regulacije sprejemanja odločitev v predhodnih pravnih režimih Evropske unije bodo opisane pristojnosti posameznih institucij ter oris zakonodajnega postopka po Lizbonski pogodbi. Prispevek se bo ukvarjal tudi z vsebino, ki jo imajo nacionalni parlamenti pri sprejemanju odločitev Evropske unije. Teza, ki jo želim v prispevku preizkusiti je, da je Lizbonska pogodba povečala učinkovitost, transparentnost in demokratičnost delovanja institucij Evropske pri sprejemanju zakonodajnih aktov.

---

¹ Emil Joseph Kirchner, *Decision making in the European Community*, 1992, Manchester University press

ZGODOVINSKI PREGLED

Prve štiri institucije, ki so nastale s Pariško pogodbo iz leta 1951 so bile Svet, ki je predstavljal tedanje države članice Evropske skupnosti za premog in jeklo, Komisija (nadržavni izvršilni organ, sprva imenovan "Visoka oblast"), Skupščina in Sodišče. Komisija in Svet sta bili po podpisu Pogodbe o Evropski skupnosti in Pogodbe o Evropski skupnosti za atomsko energijo ustanovljeni posebej za vsako od skupnosti, Skupščina in Sodišče pa sta ostala za vse enaka². Pogodba o Evropski skupnosti za premog in jeklo je podeljevala več pristojnosti Komisiji, za razliko od Pogodbe o Evropski skupnosti, ki je dajala prednost Svetu. Ureditev, ki je botrovala ponavljanju institucij za vsako posamezno skupnost, se je kmalu izkazala kot neprimerna, zaradi česar so s Pogodbo o ustanovitvi enotnega Sveta in enotne Komisije ustanovili enotno Komisijo in enoten Svet. Pogodba je stopila v veljavo leta 1967. Navedeni akti so predvidevali sprejem odločitev soglasno. Leta 1966 do 1986 štejejo kot leta politične stagnacije, ko je bil zaradi pritiskov Francije sprejet Luksemburški kompromis, v skladu s katerim je katerakoli država članica v primeru sprejemanja zakonodajnega akta z večinskim odločanjem lahko zahtevala odložitev glasovanja do oblikovanja kompromisorne odločitve, če bi akt lahko ogrozil katerega od njenih vitalnih interesov³

Pomemben mejnik pa predstavlja Enotni evropski akt, ki je začel veljati 1987 in je prvič določal sprejem odločitev Svetu s kvalificirano večino, za katere se je po Rimski pogodbi zahteval še konsenz. Države članice so takrat dosegle soglasje o odpovedi veta na vrsti področij, s tem pa so dosegle dokončanje notranjega trga s sprejemom zakonodaje do konca leta 1992. Enotni evropski akt je tudi prvič uvedel zakonodajni postopek s sodelovanjem Evropskega parlamenta, komitologijo kot način političnega delovanja z možnostjo prenosa pristojnosti s Sveta na Komisijo in tedanje Sodišče prve stopnje.

Pogodba o evropski uniji (Maastrichtska pogodba), ki je začela veljati 1993, je politiko razdelila na tri stebre ali na tri temeljna področja, z različnim principom odločanja. Maastrichtska pogodba je vnesla pomembne konceptualne novosti v smeri federalizacije Evrope. Evropska gospodarska skupnost se je preimenovala v Evropsko skupnost, ustanovljen je bil nov subjekt Evropska Unija. Pri prvem stebru – gospodarstvo članic – skupni notranji trg – se je način odločanja imenoval metoda skupnosti, ki je razdelila sprejemanje odločitev med Evropsko komisijo, Evropskim parlamentom in Svetom Evropske unije. Evropska komisija predlaga sprejem skupnega ukrepa, odločitev pa sprejme bodisi Svet sam ali skupaj z Evropskim parlamentom. V prvem stebru je bila uvedena nova vrsta zakonodajnega postopka s soodločanjem Sveta in Evropskega parlamenta in še razširjeno odločanje s kvalificirano večino. Pri drugem stebru – skupna zunanja in varnostna politika in tretjem stebru – sodelovanje na področju notranjih zadev in pravosodja, pa nadnacionalne ustanove le sodelujejo prek smernic in strategij Unije. Način odločanja v drugem in tretjem stebru se imenuje medvladna metoda in država članica ne prenaša suverenosti na skupnost ampak članice le sodelujejo in se dogovarjajo o skupnih rešitvah na podlagi medvladnega sodelovanja. Pri drugem in tretjem stebru se je za odločanje praviloma zahtevalo soglasje držav članic. Elementi federativnosti so bolj poudarjeni pri Komisiji med tem je medvladnost bolj prisotna v Svetu.

---

² T.C.Hartley, *The Foundations of European Community Law*, 1998

³ K. Vatovec, M. Accetom M. Avbelj, J. Hojnik in M. Smrkolj, *Lizbonska pogodba z uvodnimi pojasnili*, str. 15, GV založba Ljubljana, 2010.

Amsterdamska pogodba iz leta 1997 je bila le prenova temeljnih pogodb. Uvedla je možnost okrepljenega sodelovanja manjših držav članic na izbranih področjih ter uvedla pogostost zakonodajnega postopka s soodločanjem Evropskega parlamenta in odločanje Sveta s kvalificirano večino.

Pogodba iz Nice (2001) je še naprej povečala vlogo Evropskega parlamenta in odločanja s kvalificirano večino v zakonodajnih postopkih. Način odločanja v Svetu, kot ga določa Pogodba iz Nice, bo veljala kljub Lizbonski pogodbi še do novembra 2014!

LIZBONSKA POGODBA IN SPREJEMANJE ODLOČITEV

Glavni namen Lizbonske pogodbe, kar je tudi navedeno v preambuli, je povečanje legitimnosti in demokratičnosti Unije. Prvič v zgodovini je Lizbonska pogodba vključila v primarne akte določbe o demokratičnih načelih in sicer v 9-12 členu PEU. Lizbonska pogodba, ki spreminja Pogodbo o Evropski uniji (PEU) in Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti (PES), je izhodiščni pravni akt držav članic. Temeljni pravni okvir Evropske unije tvorita dve normativni besedili Pogodba o evropski uniji (PEU) in Pogodba o delovanju evropske unije (PDEU). PEU vsebuje temeljna načela, cilje, institucionalni okvir in organizacijske določbe. PDEU določa področja, razmejitve in način izvajanja pristojnosti. Obe pogodbi imata hierarhično enako pravno veljavnost. Sledi še 37 protokolov in dve prilogi (o preoštevilčenju členov), ki so sestavni del pogodbenih določil ter 65 izjav, ki so politične narave, namenjene razlagi pogodbenih določil ali priloženih protokolov oziroma stališčem držav članic ob določenih vprašanjih.

Lizbonska pogodba prinaša na institucionalno področje številne spremembe v strukturi ter organizacijske in vsebinske novosti. Institucije EU umešča pod naslov III PEU (Določbe o institucijah). Krovnemu členu 13 sledijo določbe o petih področjih institucijah. Lizbonska pogodba ne omenja več enotnega institucionalnega okvira, saj je organizacijsko enotnost EU dosegla že z nadomestitvijo Skupnosti z EU, opustitvijo stebrne strukture in mednarodnopravno subjektiviteto. Poleg dosedanjih petih institucij je med institucije uvrstila še *Evropski Svet in ECB*. Institucionalni ustroj je dopolnila z dvema položajema in sicer novim *predsednikom Evropskega sveta* in *visokim predstavnikom Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko*. Komisija Evropskih skupnosti se po novem imenuje Evropska Komisija, za Svetom ne stoji več beseda ministrov niti EU. Sodišče EU je tako sestavljeno iz Sodišča (nekdanje Sodišče ES), Splošno sodišče (prej Sodišče prve stopnje) in specializirana sodišča (nekdanji sodni oddelki). Pri izvajanju svojih pristojnosti so institucije neodvisne, hkrati pa morajo spoštovati in ne smejo posegati v pristojnost drugih institucij ter, v Lizbonski pogodbi prvič zapovedano, morajo med seboj *lojalno sodelovati*.

Pogodba o evropski uniji določa, da delovanje Unije temelji na predstavniki demokraciji, državljani EU so na ravni Unije neposredno zastopani v Evropskem parlamentu. Države članice v Evropskem svetu predstavljajo voditelji držav članic ali vlad. Vsak državljan ima pravico sodelovati v demokratičnem življenju Unije. Odločitve se sprejemajo kar najbolj odprto in v najtesnejši povezavi z državljani. PEU določa v 11. Členu, da institucije dajejo državljanom in predstavniki združenjem na ustrezne način možnost izražanja in javne izmenjave glede vseh področjih delovanja EU. Najmanj milijon državljanov EU iz večjega števila držav članic lahko s svojo pobudo Komisijo pozove, da v okviru svojih pristojnosti predloži ustrezen predlog v zadevah, za katere državljani menijo, da je izvajanje Pogodb treba sprejeti pravni akt Unije. Nacionalni parlamenti obveščajo institucije Unije in jim predložijo

osnutke zakonodajnih aktov Unije skladno s Protokolom o vlogi nacionalnih parlamentov v EU in so udeleženi pri medparlamentarnem sodelovanju med nacionalnimi parlamenti in z Evropskim parlamentom v EU.

Lizbonska pogodba je znatno povečala števila političnih področij, kjer ima Evropski parlament enako (ali skoraj enako) besedo kot Svet v postopku soodločanja. Skladno z Lizbonsko pogodbo ima Evropski parlament izenačen položaj kot Svet v skoraj celotni zakonodaji EU, s pridobitvijo pristojnosti, na primer glede kmetijskih subvencij, ribištva, azila in priseljevanja. Poslanci Evropskega parlamenta bodo imeli več pristojnosti tudi pri proračunu EU. Dodatna moč Evropskega parlamenta bo v kombinaciji z večinskim glasovanjem v tem, da bo nasprotujočim državam, težje omejevati druge. Federalisti so prepričani, da bo to pospešilo evropsko integracijo. Skeptiki gledajo na današnjo Evropo in na naraščajoč trend nacionalne sebičnosti, tudi v enkrat modelnih državah kot je Nemčija in se sprašujejo ali je Lizbonska pogodba sploh v koraku s politično realnostjo, preden jo sprejmejo.

Lizbonska pogodba vsebuje nekaj povsem nepreizkušenih vabil nacionalnim parlamentom in državljanom, da se vključijo v delovanje Unije. Milijonu navadnih državljanov lahko zaprosi Evropsko Komisijo, naj pripravi ukrep EU na določenem področju. Nacionalnim parlamentom bo tudi dopuščeno ugovarjati, če bodo menili, da je predlagana zakonodaja EU nepotrebna. Če je polovica od 27 parlamentov nezadovoljna, večina nacionalnih vlad pa se strinja (ali večina poslancev Evropskega parlamenta), je ukrep potrebno umakniti.

Ali bo Lizbonska Pogodba imela za posledico, da bo odločanje bolj transparentno, je na odgovor treba še počakati, ko bodo določbe tudi zaživele v praksi. Četudi terminološko razlikovanje ni tako dobro, kot je bilo pričakovano, nov sistema zagotavlja hierarhijo aktov. Razlikovanje med kategorijami ne-zakonodajnih aktov je tudi načeloma pozitiven korak v zvezi s pojasnitvijo pristojnosti. Dejansko nov sistem povečuje število osnovnih postopkov v zvezi z akti, ki se sprejemajo na podlagi sekundarne zakonodaje. Veliko pa je ne-zakonodajnih aktov, ki se sprejemajo neposredno na podlagi Pogodbe⁴.

Najpomembnejši spremembi na področju zunanjega delovanja Unije sta institucionalizacija Evropskega sveta ter preoblikovanje in okrepitev položaja visokega predstavnika EU. Doslej je vlogo visokega predstavnika opravljal generalni sekretar Sveta. Njegova funkcija je zunanje zastopanje po obeh pogodbah, z namenom enotnega zastopanja Unije navzven in koordinacijo SZVP ter drugih vidikov zunanjega delovanja Unije. Voli ga Evropski svet s kvalificirano večino ob soglasju predsednika Komisije, je predsednik Sveta za zunanje zadeve ter hkrati član Komisije in eden njenih podpredsednikov, zato ga potrjuje tudi EP. EU zastopa v zadevah povezanih s SZVP, nasproti tretjim državam ter v okviru mednarodnih organizacij in na mednarodnih konferencah. V podporo visokemu predstavniku Unije bo ustanovljena Evropska služba za zunanje delovanje⁵. Namen službe je zagotoviti koherentnost zunanje politike EU ter njen večji vpliv v svetu. Za bolj prepoznavno in uspešno EU v mednarodni skupnosti je pomembno, da le ta govori z "enimi usti"⁶. Zaradi številnih akterjev zunanjega predstavništva je trenutno to za EU kar velik izziv.

NADVLADA PRAVA EU

---

⁴ Best E., *The Lisbon Treaty: A qualified advance for EU decision making and governance*, Eipascope, 2008

⁵ Do aprila 2010.

⁶ Lamy, *Europe's role in global governance : The way ahead*, Humboldt University Berlin, 6 May 2002, <http://www.europaworld.org/week81/europesrole10502.htm>

Za razmejitve pristojnosti velja načelo prenosa pristojnosti, za izvajanje pristojnosti Unije veljata načeli subsidiarnosti in sorazmernosti (5. Člen PEU). V skladu z načelom pristojnosti Unija deluje le v mejah pristojnosti, ki so jih s pogodbama nanjo prenesle države članice za uresničevanje ciljev, določenih v pogodbah. Države članice ohranijo vse pristojnosti, ki niso s pogodbama dodeljene Uniji. V skladu z načelom subsidiarnosti Unija deluje le na področjih, ki niso v njeni izključni pristojnosti, v kolikor države članice uresničevanje ciljev ne morejo zadovoljivo doseči na nacionalni, regionalni ali lokalni ravni temveč se zaradi obsega ali učinkovitosti predlagani ukrepi lažje dosežejo na ravni Unije. Iz navedenega načela Unija črpa svoj naddržavni značaj⁷. Sodišče EU je izdalo že številne sodbe, kjer je poudarilo, da je v primeru konflikta med normo domačega prava in Evropskega prava treba dati prednost pravu EU. Ta doktrina, znana kot doktrina nadvlade prava EU (supremacy of EU law), se je razvila v primeru *Costa v. ENEL*. Evropsko sodišče je v tem primeru odločilo, da pravo EU ne bi bilo učinkovito, če *Costa* ne bi mogel izpodbijati nacionalnega prava na podlagi njegovega neskladja s pravom ES⁸. Nemčija je sprejela odločitev Evropskega sodišča v primeru *Tanje Kreil*, in spremenila odločbo v nemški ustavi, ki je zadevala prostovoljno služenje žensk v oboroženih silah. Rezultat je bil ta, da so ženske lahko kandidirale za kateri koli položaj v oboroženih silah, kar pred tem niso mogle⁹.

PRISTOJNOSTI INSTITUCIJ EU PO LIZBONSKI POGODBI

EVROPSKI PARLAMENT

Evropski parlament je edina institucija EU z neposredno izvoljenimi predstavniki in šteje za "velikega zmagovalca" institucionalne reforme. Pristojnosti Evropskega parlamenta so se z Lizbonsko pogodbo okrepile. Evropski parlament opravlja skupaj s Svetom zakonodajno ter proračunsko funkcijo, opravlja funkcijo političnega nadzora in posvetovanja ter izvoli predsednika Komisije (člen 14 PEU). Evropski parlament odloča z večino oddanih glasov. Sestavljen je iz predstavnikov državljanov Unije, njegovo število pa ne sme preseči števila 751, s tem, da so državljani zastopani proporcionalno upadajoče, z najnižjim pragom šest na državo članico. Nobena država nima več kot 96 sedežev, pri razdelitvi sedežev med države članice pa se upošteva načelo padajoče sorazmernosti, z najnižjim pragom 6 sedežev in najvišjim pragom 96 sedežev na državo članico. Slovenija ima 8 poslancev v Evropskem parlamentu. Lizbonska pogodba s prenovljeno ureditvijo omogoča, da nadaljnje širitve EU ne vodijo nujno k spreminjanju te določbe primarnega prava.

⁷ K. Vatovec, M. Accetom M. Avbelj, J. Hojnik in M. Smrkolj, *Lizbonska pogodba z uvodnimi pojasnili*, str. 31, GV založba Ljubljana, 2010.

⁸ Izrek sodbe *ENEL vs. COSTA* glasi:

Prepoveduje se vsakršen ukrep, ki vzpostavlja strožja pravila za državljane držav članic, ki so drugačna od tistih, ki veljajo za državljane drugih držav članic. Vsak ukrep, ki vsebuje ali povzroča diskriminacijo državljanov nekaterih držav članic, je v nasprotju s pravom EU.

⁹ Evropsko sodišče v odgovor na zastavljeno vprašanje *Verwaltungsgericht Hannover*-ja 13. julija 1998, določa: Direktiva Sveta 76/207/EGS z dne 9. februarja 1976 o izvrševanju načela enakosti med moškimi in ženskami, ki zadeva možnost zaposlitve, poklicno usposabljanje in napredovanje, ter delovne pogoje, izključuje nemški zakon, ki popolno izključuje možnost vključevanja žensk v oborožene vojaške enote, Čeprav je na državah članicah, da morajo sprejeti primerne ukrepe za zagotovitev notranje in zunanje varnosti ter da sprejmejo odločitve o organizaciji svojih oboroženih enot, to ne pomeni, da so te odločitve lahko popolnoma zunaj dosega prava Skupnosti.

Evropski parlament pripravi predlog določb, potrebnih za volitve svojih članov s splošnim in neposrednim glasovanjem po enotnem postopku v vseh državah članicah. Svet po posebnem zakonodajnem postopku in po odobritvi Evropskega parlamenta, ki odloča z večino oddanih glasov, soglasno sprejme potrebne določbe. Evropski parlament na lastno pobudo z uredbami, sprejetimi po posebnem zakonodajnem postopku, po pridobitvi mnenja Komisije in z odobritvijo Sveta, ki odloča, določa pravila in splošne pogoje za opravljanje svojih nalog.

Vsi državljani EU, vse fizične in pravne osebe s prebivališčem ali statutarnim sedežem v eni od držav članic imajo pravico, da samostojno ali skupaj z drugimi državljani ali osebami naslovijo na Evropski parlament peticijo glede vprašanj, ki sodijo na področje delovanja Unije in ki jih neposredno zadevajo (člen 227 PDEU). Evropski parlament zaseda javno, ko razpravlja o osnutku zakonodajnega akta. Vsaka institucija zagotavlja preglednost svojega delovanja in v svojem poslovníku predpiše posebne določbe glede dostopa do njenih dokumentov.

Evropski parlament izvoli varuha človekovih pravic, ki je pooblaščen za sprejemanje pritožb državljanov Unije ali fizičnih ali pravnih oseb.

Najpomembnejše naloga Evropskega parlamenta so:

- sprejemanje evropske zakonodaje skupaj s Svetom s soodločanjem na številnih področjih politik,
- posvetovanje s Svetom, preden se sprejme določena zakonodaja,
- opravljanje demokratičnega nadzora nad vsemi institucijami EU, zlasti Komisijo (potrjuje komisarje pred imenovanjem, odloča o zaupnici Komisije, spremlja delo Sveta),
- izvrševanje pooblastil glede proračuna skupaj s Svetom.

V letih 2004-2009 je Evropski parlament sprejel na plenarnih sejah 2.924 tekstov, od katerih je skoraj polovica – 1.355 zakonskih dokumentov EU. Obstajajo številne poti, po katerih lahko Evropski parlament vpliva na naravo in vsebino zakonodaje EU. Lahko sodeluje s Komisijo v političnih debatah v fazi pred predlaganjem zakonodaje. Komisija lahko na primer pošlje politično idejo pred Komite Evropskega parlamenta, lahko pa tudi sami člani Komiteja predlagajo določeno politiko Komisiji. Evropski parlament lahko formalno sprejme svoje lastne ideje kot predlog zakonodaje. Obstajata dva glavna načina, in sicer da sprejme iniciativo v obliki poročila. Po letu 1982 se je Komisija strinjala, da bo spremljala vsa poročila, ki jih pripravi parlament. V letu 2008 je Evropski parlament pripravil 151 lastnih poročil, ki jih je bilo sprejetih kot zakonodaja.

Kljub možnosti za dejavnejše delovanje nacionalnih parlamentov v zakonodajnem postopku EU, Evropski parlament povečuje svoje pristojnosti in krepi naddržavno legitimnost.

EVROPSKI SVET

Po določbi 4. člena PEU Evropski svet združuje predsednike vlad ali šefe držav članic in predsednika Komisije. Predstavnikom držav pomagajo zunanji ministri teh držav. Sestaja se najmanj dvakrat letno pod predsedstvom (in v državi), ki predseduje EU. Primarna

naloga je evropski integraciji dajati potrebne spodbude za njen razvoj in določati njene splošne politične smernice, določitev načel in smernic skupne zunanje in varnostne politike ter smernice ekonomske politike. Med državami članicami lahko pride do nesoglasij, ki jih ni moč rešiti na ravni zunanjih ministrov, temveč jih je treba reševati na najvišji možni politični ravni in sicer na nivoju Evropskega sveta. Z ratifikacijo Lizbonske pogodbe je pridobil status institucije.

Lizbonska pogodba Evropski svet kot institucijo uvršča med Evropski parlament in Svet. V Evropski svet poleg voditeljev držav ali vlad držav članic in predsednika Komisije, Lizbonska pogodba uvršča tudi njenega predsednika, sodeluje pa tudi visoki predstavnik Unije. Sestaja se vsaj dvakrat na leto. Lizbonska pogodba določa, da Evropski svet odloča soglasno, vendar iz drugih različic LP izhaja, da gre za konsenz, ki ga ne gre enačiti s soglasjem. Kraj srečanja Evropskega sveta Bruselj ni določen s pogodbama, temveč s poslovnikom. Pristojnosti Evropskega Sveta obetajo marsikaj: dajanje spodbud za razvoj EU, opredelitev splošnih političnih usmeritev in prednostnih ciljev ter zunanje predstavljanje EU. Kor posrednik skrbi za usklajevanje med državami članicami EU na najvišji politični ravni. Za namen imenovanj na najvišje položaje in odločanje o najpomembnejših institucionalnih zadevah sprejema pravno zavezujoče sklepe, ne opravlja pa zakonodajne funkcije. Nadzor EP nad Evropskim Svetom je pomanjkljiv.

Ena izmed najpomembnejših institucionalnih novosti, ki jo Lizbonska pogodba prevzema iz Pogodbe o ustavi za Evropo, je imenovanje predsednika Evropskega sveta. Evropski voditelji izvolijo ali razrešijo predsednika Evropskega sveta s kvalificirano večino. Naloge predsednika poskušajo slediti namenu uvedbe tega položaja: zagotavljati kontinuiteto dela Evropskega Sveta, krepiti prepoznavnost in kredibilnost EU v mednarodni skupnosti ter dvigniti politično in razvojno usmeritev delovanja EU. Naloge predsednika Evropskega sveta so:

- predsedovanje Evropskemu Svetu in vodenje njegovega dela;
- priprava in kontinuiteta dela E Sveta v sodelovanju s predsednikom K in na podlagi dela Seta za splošne zadeve;
- prizadevanje za krepitev povezanosti in soglasja v Evropskem Svetu;
- predložitev poročila EP po vsakem zasedanju E Sveta;
- predstavljanje EU navzven v zadevah, ki se nanašajo na skupno zunanjo in varnostno politiko, ne da bi to posegalo v pooblastila visokega predstavnika Unije.

Vpogled v delovno področje pokaže, da prevzema funkcije in naloge, ki jih je doslej opravljal voditelj vlade ali države članice, ki je predsedovala Svetu. Razlika je v daljšem mandatu predsednika Evropskega Sveta, ki je 2 leti in pol z možnostjo enkratne ponovne izvolitve.

Predsedniku države ali vlade države, ki predseduje Svetu tako tesno sodeluje s predsednikom Evropskega Sveta pri pripravi obrazloženega osnutka dnevnega reda in osnutka usmeritev za sklepe, poroča o delu Sveta in v primeru zadržanosti nadomešča pred. Evropskega Sveta. Predsednika Evropskega Sveta ne sme imeti hkrati nacionalnega mandata.

Visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko bi naj zagotovil večjo usklajenost na področju zunanjega delovanja Unije, koordinacijo med Državami članicami EU ter predstavljanje EU navzven. Umeščen je v dve instituciji, Svet in Komisijo. Povečanje naddržavnih elementov je preprečila močnejša medvladna legitimost¹⁰, ki se je okrepila z

---

¹⁰ Seeger,

institucionalizacijo Evropskega sveta in predsednikom te institucije ter z visokim predstavnikom unije.

SVET

Svet sestavljajo ministri posameznih držav članic EU za posamezno področje, ki zastopajo nacionalne vlade po posameznih področjih. Sestavljajo ga lahko tudi voditelji držav ter obvezno predsednik Komisije. Najpomembnejšo vlogo ima Svet za splošna vprašanja, sestavljajo ga ministri za notranje zadeve, ki usklajuje delo vseh drugih ministrskih srečanj (poleg svojega dela). Obstaja 9 različnih sestav Sveta. Vsak minister deluje v imeni celotne vlade, podpis ministra pomeni podpis celotne vlade.

Svet je nastal z združitvijo in prevzemom funkcij Svetu ministrov treh skupnosti. Svet ima 27 članov, ki jih imenuje vlada vsake države članice in nima fiksne sestave, saj se člani Sveta menjajo glede na obravnavano tematiko. Za usklajevanje in koordinacijo je zadolžen predsednik Sveta. Svetu EU predseduje po strogem vrstnem redu vsakih 6 mesecev druga država članica. Svet se sestaja na pobudo predsednika, člana ali Komisije.

Svet je organ z največjo normodajno močjo. Svet odloča na tri načine: navadna večina, kvalificirana in soglasje. Pogosteje je odločanje s kvalificirano večino, zaradi suverenosti držav članic. Pri odločanju glasovi držav članic niso enakovredni. Ponderacija je izjemno dobro preračunana in preiščena. Manjše države so v Svetu glede na število glasov bolj zastopane.

Nemčija, Francija, Italija, Združeno Kraljestvo	29 glasov.
Španija in Poljska.....	27 glasov.
Romunija.....	14 glasov.
Nizozemska.....	13 glasov.
Belgija, Češka, Grčija, Madžarska, Portugalska.....	12 glasov.
Avstrija, Bolgarija, Švedska.....	10 glasov.
Danska, Irska, Litva, Slovaška, Finska.....	7 glasov.
Ciper, Estonija, Latvija, Luksemburg in Slovenija	4 glasovi.
Malta.....	3 glasovi.

Od 1. Novembra 2014 se kvalificirana večina opredeli v Svetu na naslednji način:

- a) kvalificirana večina je najmanj 55% članov Sveta, ki predstavljajo udeležene države članice, ki imajo najmanj 65% prebivalstva teh držav. Manjšina, ki lahko prepreči sprejetje odločitev, mora vključevati najmanj minimalno število članov Sveta, ki predstavljajo več kot 35% prebivalstva udeleženih držav članic in dodatnega člana, sicer se šteje, da je kvalificirana večina dosežena.
- b) Ko Svet ne odloča na predlog Komisije ali visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, je zahtevana kvalificirana večina najmanj 72% članov Sveta, ki predstavljajo udeležene države članice, ki imajo skupnonajmanj 65% prebivalstva teh držav.

Trojno večino je glede na predhodno ureditev nadomestila dvojna večina, ki zahteva najmanj 55 % držav članic z najmanj 15 državami članicami, ki skupaj predstavljajo najmanj 65% preb. Unije. Vzdržani glasovi navzočih ali zastopanih ne preprečujejo sprejetja odločitve, za katere

se zahteva soglasje. Odpravili so se ponderirani glasovi, ki so bili nesorazmerno razdeljeni med države članice. Takšna opredelitev kvalificirane večine je prednost, vendar jo različne dodatne varovalke znatno omejujejo. Prva varovalka je določitev manjšine (najmanj 4 članic Sveta), ki lahko prepreči sprejetje odločitve. Manjšim državam članicam je zagotovljeno, da tri največje države (Nemčija, Francija, Italija) samo zaradi številčnosti prebivalstva ne morejo preprečiti sprejema odločitve. Sprejet je bil tudi Ioanninski kompromis, ki Svet zavezuje, da v primeru, ko določen odstotek članov Sveta (min 75% preb. Unije ali min. toliko držav članic) želi preprečiti sprejem akta, Svet o zadevi razpravlja. Ko bo začelo veljati pravilo dvojne večine, bo manjšina potrebna za preprečitev sprejema odločitve v Svetu najmanj 55%. Lizbonska pogodba je začetek novega načina odločanja odložila do 1. novembra 2014.

Pomembna novost po Lizbonski pogodbi je tudi, da Svet zaseda javno, ko odloča in glasuje o osnutku zakonodajnega akta, kar je bilo v preteklosti za zaprtimi vrati.

Svet odloča samostojno na področju kmetijstva, gospodarstva, vizumov in priseljevanja, na ostalih pa s soodločanjem EP. Svet opravlja zakonodajno in proračunsko funkcijo skupaj z Evropskim parlamentom, ter nalogo oblikovanja politike in usklajevanja v skladu s pogodbama. Svet je enovita institucija, ki se sestaja v različnih sestavah, v katerih delujejo ministri držav članic, pooblaščen za prevzemanje obveznosti v imenu vlad držav članic in za izvrševanje glasovalne pravice. Podrobneje sta opredeljeni dve sestavi Sveta, to je Svet za splošne zadeve in Svet za zunanje zadeve. Svet za splošne zadeve je pridobil de iure vlogo koordinatorja, Svet za zunanje zadeve pa v skladu s strateškimi smernicami Evropskega sveta oblikuje zunanje delovanje Unije in zagotavlja doslednost njenega ukrepanja. Sestavi tudi ne moreta biti predmet spreminjanja s sekundarnim aktom. Lizbonska pogodba nalaga visokemu predstavniku Unije predsedovanje Svetu za zunanje zadeve. Druge sestave ohranjajo sistem rotirajočega predsedovanja držav članic. Lizbonska pogodba ne določa več dobe predsedovanja, vodilo, ki je zapisano v Lizbonski pogodbi, pa je načelo enakopravne rotacije. Evropski svet je vpeljal skupinsko 18 mesečno predsedovanje 3 držav članic, to pomeni vsaka država članica predseduje 6 mesecev, hkrati pa je okrepljena programska kontinuiteta in usklajenost delovanja Sveta.

Luksemburški kompromis je pravilo, ki je rezultat soglasja vseh držav članic, po katerem bodo države članice v vseh primerih, ko bo šlo za zelo pomembne interese enega ali več partnerjev, poskušale v razumnem roku poiskati rešitev, s katero bi se lahko strinjale vse članice, ne glede na to, ali je za odločanje o kakšnem o teh vprašanj v PES predvidena večina ali soglasje. Luksemburški kompromis je pomenil prvo večjo neformalno normo v postopku odločanja EU. Četudi je Enotni evropski akt iz leta 1986 omejil že omejeno uporabo Luksemburškega kompromisa in razširil glasovanje s kvalificirano večino na veliko drugih področij v zakonodaji EU, so se neformalne norme ustvarjene z Luksemburškim kompromisom ohranile do danes. Luksemburški kompromis se odraža v Lizbonski pogodbi v Spravnem postopku pri sprejemanju zakonodaje, ko skušajo Svet in Evropski parlament doseči soglasje o zakonodajnem predlogu, v kolikor le to predhodno pri prvi in drugi obravnavi predloga ni bilo doseženo.

KOMISIJA

Komisija je politična institucija Evropske skupnosti, kjer se najbolj kaže njena federativna narava. Naloga Komisije je zastopanje interesov Skupnosti in skrb za nadaljnjo širitev s tem, da je treba poudariti, da komisarji ne zastopajo nacionalnih interesov, temveč se od njih

pričakuje naddržavna drža. Komisijo se pogosto imenuje "motor EU", saj pripravlja in izvršuje skupno politiko EU.

Komisijo sestavlja 27 komisarjev, ki jih sporazumno imenujejo vlade držav članic, vsaka država imenuje enega člana. Tako pravilo je veljalo le, dokler število držav članic ni doseglo števila 27, zdaj pa so države članice do komisarjev upravičene po načelu rotacije (*Niška pogodba 2000*). Komisarji so pri svojem delu neodvisni, ne smejo iskati niti sprejemati navodil katerekoli vlade ali organa. Imenovani so za dobo 5 let z možnostjo ponovnega imenovanja. Komisija je kolegijski organ, kjer posamezna mnenja komisarjev nimajo velike politične teže. Upravlja in vodi EU, njene člane predlagajo vlade držav članic, potrdi pa jih Evropski parlament. Komisarji imajo petletni mandat, zaprisežejo pred Sodiščem Evropskih skupnosti ter so zavezani so k neodvisnosti.

Od leta 2004 Komisijo sestavlja po en komisar iz vsake države članice in vsak je pristojen za drugo področje. Število komisarjev je z ustanovitvenimi pogodbami omejeno na to število (ko bo št. držav članic preseglo 27, bo število komisarjev enako). Komisarji morajo biti pri svojem delu strokovni in popolnoma neodvisni.

Države članice sporazumno imenujejo kandidata za predsednika komisije, ki ga mora potrditi Evropski parlament. (pred Lizbonsko pogodbo je Evropski parlament imel zgolj posvetovalno vlogo). Imenovanega kandidata za predsednika komisije in druge kandidate za komisarje kot telo potrdi Evropski parlament z večino oddanih glasov. Predsednik Komisije predseduje sejam Komisije, prisostvuje sestankom G8 in sejam Evropskega sveta. Seje Komisije so tajne, komisarji odločajo z večino glasov, vendar v praksi skušajo doseči soglasje.

Komisija, razen v nekaj redkih primerih uživa izključno pravico in dolžnost zakonodajne iniciative. Svet pa ni dolžan čakati na predlog Komisije, temveč lahko od Komisije zahteva pripravo študij ali predlogov. Komisija pa tudi kasneje sodeluje v zakonodajnem postopku, saj ima predlog Komisije precejšnje teže in ga lahko Svet spremeni ali dopolni le s soglasjem.

V omejenem obsegu Komisija tudi sama izdaja pravne akte. Lahko sprejme uredbe, ki urejajo pravice delavcev migrantov, direktive v zvezi s konkurenčno politiki javnih podjetij, ter direktive in uredbe za področje telekomunikacij. Komisija izda večino aktov na podlagi *prenesene pristojnosti* s strani Sveta. Največjo avtonomijo ima Komisija na področju konkurenčne politike, zaščitnih ukrepov v okviru trgovinske politike in kmetijske politike, kjer Komisija odloča samostojno. Komisija upravlja v izvršilnem okviru s proračunom in vodi številne sklade. Pristojna je tudi za pogajanja na mednarodnopravnem področju. Komisija nastopa tudi kot varuh Pogodbe Evropske skupnosti, saj lahko v primeru kršitve sproži postopek proti državi članici kršiteljici.

Temeljna institucionalna naloga je spodbujanje splošnega interesa Unije. Funkcije, ki jih Komisiji nalaga Lizbonska pogodba so: sprejem ustreznih pobud, skrb za uporabo pogodb, sprejetih ukrepov in prava EU, izvrševanje proračuna, upravljanje programov, opravljanje usklajevalne, izvršilne in upravne funkcije, zastopanje EU navzven. Njene pristojnosti so ostale po vsebini skorajda enake, z izjemo sprejemanja delegiranih aktov, kjer ima Komisija precejšnje svobodo pri spreminjanju ali dopolnjevanju nebitvenih elementov zakonodajnega akta. Praviloma, z nekaj izjemami ima izključno pravico predlagati zakonodajne akte. Določbe 17 člena PEU so prinesle tri bistvene spremembe: zmanjšana sestava Komisije, okrepljena vloga Evropskega parlamenta pri izvolitvi predsednika Komisije in močnejši predsednik Komisije. V mandatnem obdobju 2009-2014 ohranja Komisija toliko članov kolikor je držav

članic, od novembra 2014 pa naj ne bi imela vsaka država članica člana Komisije v vsakem mandatu (število naj bi se zmanjšalo na 2/3). Pri imenovanju se bo upoštevalo načelo popolnoma enakopravne rotacije med državami članicami, ki upošteva demografsko in geografsko ravnovesje v EU.

Vprašanje sestave Komisije se dotika načel učinkovitosti delovanj, saj bi naj pomenilo manjše število članov prednost. O spremembi števila članov Komisije soglasno odloči Evropski svet. Pomembnejši odstop od dosedanje ureditve imenovanja predsednika Komisije prinaša določba PEU, po kateri Evropski svet predlaga Evropskemu parlamentu kandidata ob upoštevanju volitev v Evropski parlament in po opravljenih ustreznih posvetovanjih. Zahteva za odstop člana Komisije in imenovanje njenih podpredsednikov sta bila prej vezana na odobritev celotnega kolegija, po novi ureditvi izključno predsednik imenuje podpredsednike med člani Komisije, na njegovo zahtevo pa mora član Komisije odstopiti. Naloge predsednika komisije so bolj sistematično povzete: določanje smernic, po katerih Komisija opravlja svoje naloge, odločanje o notranji organizaciji Komisije in imenovanje podpredsednikov med člani Komisije. Visoki predstavnik Unije zaseda v Komisiji podpredsedniško mesto, njegov odstop, če ga zahteva predsednik Komisije, pa ostaja v rokah Evropskega sveta, ki o tem odloča s kvalificirano večino. Predsednik Komisije je tako stisnjen med predsednika Evropskega sveta in visokega predstavnika Unije.

SODIŠČE EVROPSKE UNIJE

Sodišče Evropske unije nadzira zakonitost zakonodajnih aktov, ter aktov Sveta, Komisije in Evropske centralne banke razen priporočil in mnenj, pa tudi zakonitost aktov Evropskega parlamenta in Evropskega sveta s pravnim učinkom za tretje osebe. Nadzira tudi zakonitost aktov organov, uradov ali agencij Unije s pravnim učinkom za tretje osebe.

V ta namen je Sodišče pristojno za odločanje o tožbah, ki jih vloži država članica, Evropski parlament, Svet ali Komisija zaradi nepristojnosti, bistvene kršitve postopka, kršitve Pogodb ali katerega koli pravnega pravila, ki se nanaša na njeno uporabo, ali zaradi zlorabe pooblastil. Sodišče se pojavlja kot sodnik v sporih med akterji pravnega reda EU in kot sekundarni zakonodajalec. Sedež sodišča je že od leta 1952 v Luksemburgu, sodišče prve stopnje pa je skladno s PES Sodišču pridruženo. Sodišče šteje 27 sodnikov, ki jih soglasno imenujejo vlade Držav članic za mandat 6 let, z možnostjo ponovnega imenovanja. Zaradi kontinuitete se vsake tri leta zamenja vsaj polovica sodnikov. Predsednika sodišča izvolijo na tajnem glasovanju z absolutno večino, mandat je 3 leta. Senati so sestavljeni iz 5 sodnikov. Velik senat šteje 11 sodnikov, izjemoma odloča sodišče v polni zasedbi. Drugi delavci so sodnik poročevalec za vsak posamezen primer, strokovni poročniki in registrar. Pri delu jim pomaga 8 *Advocate General*, ki jih imenujejo vlade DČ. *Pogodba iz Nice* izrecno določa, da je število sodnikov vezano na število držav članic.

Lizbonska pogodba uvaja več pomembnih novosti v delovanje sodnega sistema EU in je okrepila položaj Sodišča EU na vseh področjih njegovega delovanja¹¹. Najočitnejša sprememba je preimenovanje v Sodišče EU, ki ga sestavljajo *Sodišče*, *Splošno sodišče* in *specializirana sodišča*. Osrednja novost pri imenovanju članov je odbor, ki da mnenje o ustreznosti kandidata države članice za predlagani položaj. Pod pritiski Poljske je bila Sklepni

---

¹¹ Acceto et al., Lizbonska pogodba z uvodnimi pojasnili, 2010.

listini priložena Izjava (št. 38) o členu 252 PEU o št. generalnih pravobranilcev Sodišča, ki v primeru, da Sodišče zahteva povišanje št. pravobranilcev za tri (iz današnjih 8 na 11) in Svet v to privoli, se Poljska pridruži 5 državam članic, ki imajo stalne generalne pravobranilce. Novost je tudi ustanavljanje specializiranih sodišč. Lizbonska pogodba razširja Sodišču pristojnosti na področje dosedanjih unijskih stebrov, glede delitve pristojnosti med EU in državami članicami in na Listino EU o temeljnih pravicah.

Glede območja svobode, varnosti in pravice ima Sodišče splošno pristojnost predhodnega odločanja. V zvezi s politikami prostega gibanja oseb se pri Sodišču odslej lahko vložijo predlog za sprejetje predhodne odločbe. Sodišče je pristojno, da se izreče o ukrepih javnega reda v okviru čezmejnega nadzora. Za to ima Sodišče od začetka veljavnosti Lizbonske pogodbe na tem področju splošno pristojnost. V zadevah, ki se nanašajo na osebe, ki jim je odvzeta prostost, Sodišče odloča v najkrajšem možnem roku-to je *nujni postopek odločanja*, ki je začel veljati 1. marca 2008. Na področju policijskega in pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah so pristojnosti Sodišča ostale enako kot do sedaj. Po preteku petletnega prehodnega obdobja bo pristojnost Sodišča za predhodno odločanje na tem področju obvezna in ne bo odvisna od izjave vsake države članice. Še naprej pa je izključeno preverjanje sorazmernosti ukrepov policije in organov kazenskega pregona oz. odločanje o izpolnjevanju obveznosti za zagotavljanje notranje varnosti in javnega reda.

Lizbonska pogodba je poenostavila pogoje za denarno kaznovanje držav članic. Ko je Sodišče že ugotovilo, da država članica krši pravo EU, Komisiji ni več potrebno izdati obrazloženega mnenja. Komisija lahko po novem tudi že v prvi tožbi, ki jo vloži na Sodišče, ker država članica ni izpolnila obveznosti o obvestilu glede ukrepov o prenosu direktive, poleg ugotovitve kršitve, zahteva tudi naložitev denarne sankcije (združitve dajatvenega in ugotovitvenega postopka).

Lizbonska pogodba razširja nadzor glede *ničnostne tožbe za- ugotovitev nezakonnosti aktov EU* tudi na akte Evropskega sveta. Lizbonska pogodba razširja tudi seznam pol privilegiranih predlagateljev ničnostne tožbe, doslej so to bili računsko sodišče, in ECB, odslej tudi Odbor regij. Sodišče EU je tudi pristojno za odločanje o tožbah zaradi kršitve načela subsidiarnosti z zakonodajnim aktom. Pogoji za dopustnost ničnostne tožbe, ki jo vložijo posamezniki, so z Lizbonsko pogodbo omiljeni. Smejo izpodbijati akte naslovljene nanje- zlasti sklepi, akti, ki niso naslovljeni nanje, a jih neposredno in posamično zadevajo (*primer: Codorniu*) ter predpisi, ki ne potrebujejo izvedbenih ukrepov a jih neposredno zadevajo. Po novem ni potrebno dokazovati, da akt vlagatelja posamično zadeva, če so izpolnjeni trije pogoji: sporni ukrep je predpis, vlagatelja tožbe neposredno zadeva in ne potrebuje izvedbenih ukrepov. Pri *ugovoru nezakonnosti* je novost razširitev poleg na predpise institucij, ki niso samo zakonodajni akti, temveč tudi ne zakonodajni akti splošne narave.

RAČUNSKO SODIŠČE

Sedež Računskega sodišča je v Luksemburgu. Računsko sodišče šteje 15 članov, mandat traja 6 let. Temeljna naloga je nadzor nad financami Evropskih skupnosti in zagotavljanje tehtne porabe proračunskih sredstev. Računsko sodišče lahko preveri delovanje vsakega organa ali osebe, ki razpolaga ali prejema sredstva Skupnosti, predvsem pa so predmet pregledov institucije in telesa Skupnosti, nacionalne, regionalne in lokalne oblasti ter končni prejemniki finančne pomoči Skupnosti. Poleg tega podaja mnenje pri sprejemu aktov finančne narave in poročilo o izvrševanju proračuna.

SPREJEMANJE ODLOČITEV V EU

Preučevanje odločanja v Evropski Uniji je kompleksna zadeva glede na to, da ni enotnega vzorca sprejemanja odločitev. Različni postopki se uporabljajo za različna področja politike in cela vrsta neformalnih praks dela odločanje še bolj zakomplicirano. Temeljni akti EU so pogosto predmet sprememb in EU predstavlja neprestani vir glede narave in demokratičnih zmožnostmi naddržavnih institucij¹².

Za izvajanje pristojnosti Unije institucije sprejemajo uredbe, direktive, sklepe, priporočila in mnenja. Uredba se splošno uporablja, je zavezujoča je v celoti in se neposredno uporablja v vseh državah članicah. Direktiva je veljavna za vsako državo članico, na katero je naslovljena in je zavezujoča glede cilja, ki ga je treba doseči, vendar prepušča nacionalnim organom izbiro oblike in metod. Sklep je v celoti zavezujoč. Če določa tiste, na katere je naslovljen, je zavezujoč samo zanje. Priporočila in mnenja niso zavezujoča.

Po rednem zakonodajnem postopku Evropski parlament in Svet skupaj sprejemata uredbe, direktive ali sklepe na podlagi predloga Komisije. V posebnih primerih, predvidenih v Pogodbah, Evropski parlament s sodelovanjem Sveta ali pa Svet s sodelovanjem Evropskega parlamenta po posebnem zakonodajnem postopku sprejemata uredbe, direktive ali sklepe. Pravni akti, sprejeti po zakonodajnem postopku, so zakonodajni akti. V posebnih primerih, predvidenih v Pogodbah, se lahko zakonodajni akti sprejemajo na pobudo skupine držav članic ali Evropskega parlamenta, na priporočilo Evropske centralne banke ali na zahtevo Sodišča ali Evropske investicijske banke.

V prvi fazi postopka odločanja se države članice poskušajo dogovoriti o skupnem stališču, z ocenjevanjem kako se lahko njihove preference vključijo v zmagovalno koalicijo. Ocena se predvidi na podlagi političnega predloga s strani Komisije¹³.

Evropski parlament v zakonodajnem postopku odloča z večino svojih članov, Svet pa s kvalificirano večino. Svet sprejema priporočila. Na predlog Komisije Svet odloča v vseh primerih, za katere Pogodbi določata, da akte sprejema na predlog Komisije. Na področjih, kjer se za sprejetje akta Unije zahteva soglasje, odloča s soglasjem. Komisija, v posebnih s Pogodbama predvidenih primerih, pa tudi Evropska centralna banka, sprejemata priporočila.

Komisija poda predlog Evropskemu parlamentu in Svetu. Pri prvi obravnavi Evropski parlament sprejme stališče in ga pošlje Svetu. Če Svet odobri stališče Evropskega parlamenta, je akt sprejet v besedilu, ki ustreza temu stališču. Če Svet ne odobri stališča Evropskega parlamenta, sprejme svoje stališče v prvi obravnavi in ga pošlje Evropskemu parlamentu. Svet izčrpno obvesti Evropski parlament o razlogih za sprejetje svojega stališča v prvi obravnavi. Komisija izčrpno obvesti Evropski parlament o svojem stališču.

---

¹² Lotz A., *The adaptive approach to new democracy: a new look at democratic governance in the European Union*, University of Pittsburgh, 2009.

¹³ Perez de Leon C.G., *Coalition formation in the EU Decision-making process after the enlargement*, American Political science association, 28-31, 2008

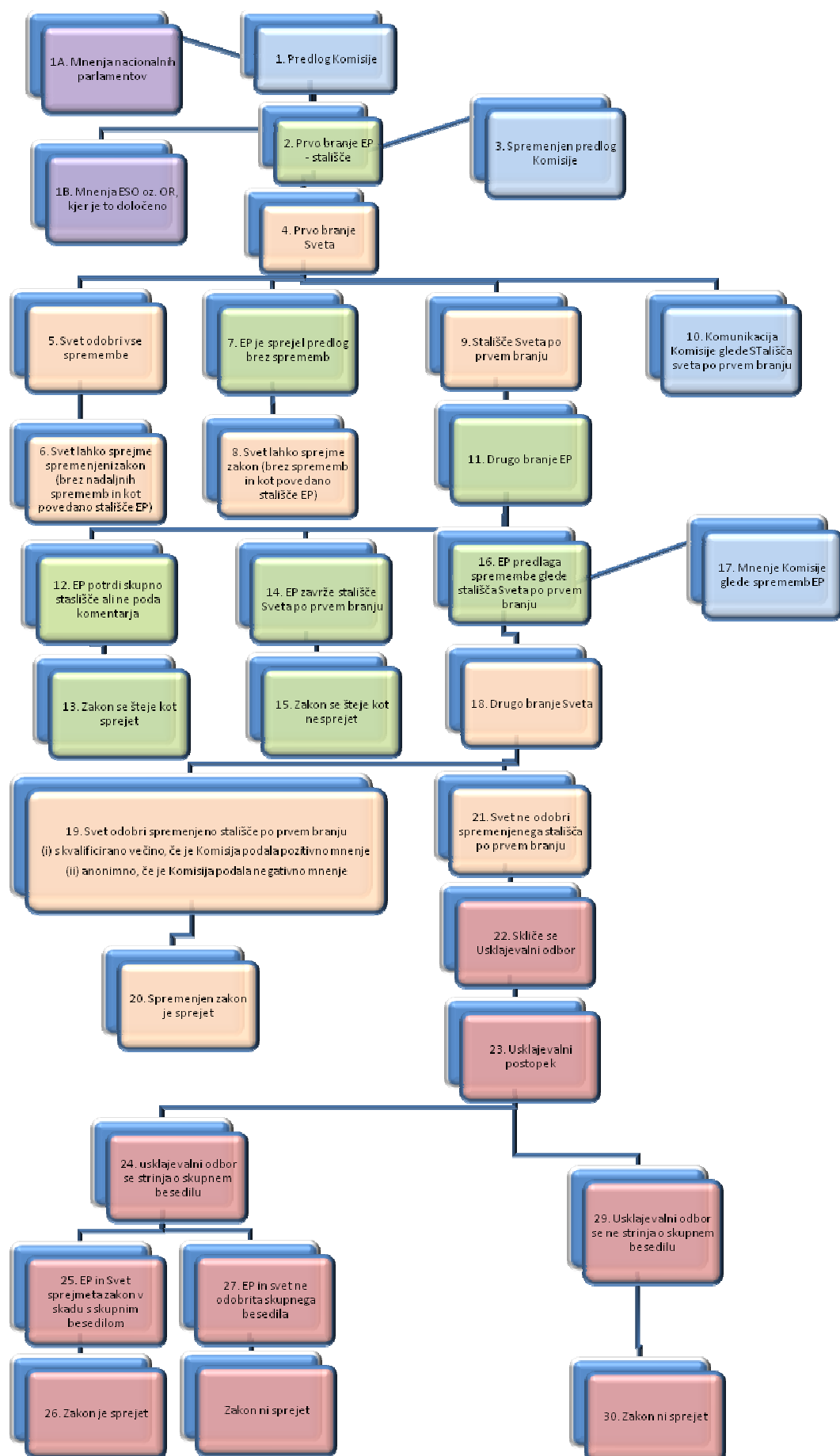
V drugi obravnavi lahko Evropski parlament v treh mesecih po prejemu obvestilu Sveta odobri stališče Sveta v prvi obravnavi ali se ne izreče ter se šteje, da je bil zadevni akt sprejet v besedilu, ki ustreza stališču Sveta. Lahko pa Evropski parlament v istem roku z večino svojih članov zavrne stališče Sveta v prvi obravnavi, in se šteje, da predlagani akt ni sprejet. V kolikor v drugi obravnavi Evropski parlament z večino svojih članov predlaga spremembe stališča Sveta v prvi obravnavi, se tako spremenjeno besedilo pošlje Svetu in Komisiji, ki o teh spremembah da svoje mnenje.

Svet v treh mesecih po prejemu sprememb Evropskega parlamenta s kvalificirano večino odobri vse spremembe, in se šteje, da je akt sprejet. V kolikor Svet ne odobri vseh sprememb, predsednik Sveta v dogovoru s predsednikom Evropskega parlamenta v šestih tednih skliče sestanek *Spravnega odbora*. Svet o spremembah, o katerih je Komisija dala negativno mnenje, odloča soglasno. Spravni odbor, ki ga sestavljajo člani Sveta ali njihovi predstavniki in enako število članov, ki predstavljajo Evropski parlament, ima nalogo, da na podlagi stališč Evropskega parlamenta in Sveta v drugi obravnavi v šestih tednih po sklicu, s kvalificirano večino članov Sveta ali njihovih predstavnikov in z večino članov, predstavnikov Evropskega parlamenta, doseže soglasje o skupnem predlogu. Komisija sodeluje pri delu Spravnega odbora ter daje vse potrebne pobude za približanje stališč Evropskega parlamenta in Sveta. Če Spravni odbor v šestih tednih po sklicu ne odobri skupnega predloga, se šteje, da predlagani akt ni sprejet. Če Spravni odbor v tem roku odobri skupni predlog, lahko Evropski parlament, ki odloča z večino oddanih glasov, in Svet, ki odloča s kvalificirano večino, v šestih tednih od odobritve skupnega predloga, sprejmeta akt v skladu s skupnim predlogom. Če tega ne storita, se šteje, da akt ni sprejet. Trimesečni in šesttedenski rok iz tega člena se na pobudo Evropskega parlamenta ali Sveta podaljšata za največ en mesec oziroma dva tedna.

Evropski parlament, Svet in Komisija se med seboj posvetujejo in v medsebojnem soglasju določijo načine svojega sodelovanja. V ta namen lahko v skladu s Pogodbama sklenejo med-institucionalne sporazume, ki so lahko zavezujoči. Če Pogodbi ne določata vrste akta, ki naj se sprejme, se institucije o tem odločijo v vsakem primeru posebej, ob upoštevanju ustreznega postopka in načela sorazmernosti. Pravni akti se obrazložijo, v njih pa se navedejo predlogi, pobude, priporočila, zahteve ali mnenja, predvideni v Pogodbah. Evropski parlament in Svet pri obravnavi osnutkov zakonodajnih aktov ne sprejmeta nobenega akta, za katerega na zadevnem področju ni predviden ustrezen zakonodajni postopek. Zakonodajne akte, sprejete po rednem zakonodajnem postopku, podpišeta predsednik Evropskega parlamenta in predsednik Sveta. Zakonodajne akte, sprejete po posebnem zakonodajnem postopku, podpiše predsednik institucije, ki jih sprejme. Zakonodajni akti se objavijo v *Uradnem listu Evropske unije*. Veljati začnejo z dnem, ki je v njih naveden, sicer pa dvajseti dan po objavi. Nezakonodajne akte, sprejete v obliki uredb, direktiv in sklepov, v katerih ni določeno, na koga so naslovljeni, podpiše predsednik institucije, ki jih sprejme. Uredbe, direktive, ki so naslovljene na vse države članice, pa tudi tisti sklepi, v katerih ni določeno, na koga so naslovljeni, se objavijo v *Uradnem listu Evropske unije*. Veljati začnejo z dnem, ki je v njih naveden, sicer pa dvajseti dan po objavi. O drugih direktivah in sklepih, v katerih je določeno, na koga so naslovljene, se uradno obvestijo naslovljenci, učinkovati pa začnejo s takšnim obvestilom. Institucije, organe, urade in agencije Unije pri izvajanju njihovih nalog podpira odprta, učinkovita in neodvisna evropska uprava.

Diagram zakonodajnega postopka ("zakon" se uporablja za vse zakonodajne akte):

Evropski parlament se v zakonodajnem postopku nemalokrat posvetuje, kljub temu da PES tega izrecno ne določa. Fakultativno posvetovanje (optional consultation) pa ne more nadomestiti obveznega posvetovanja, kadar to zahteva določba ustanovitvene pogodbe. Pogodbena določila ustanovitvenih pogodb ne predvidevajo postopka ponovnega posvetovanja (reconsultation). Po mnenju Sodišča je Evropski parlament upravičen do ponovnega pregleda predloga akta, kadar se ta med zakonodajnim postopkom občutno spremeni. Predsednik Evropskega parlamenta na predlog pristojnega odbora ali 29 poslancev lahko zahteva od Sveta ponovno posvetovanje z Evropskim parlamentom, zaradi poteka časa, spremenjenjih okoliščin ali narave problema.

Svet je de facto zakonodajalec EU, saj potrjuje predloge Komisije in jih praviloma izda v obliki uredb in direktiv. Svet lahko nastopi tudi v funkciji predlagatelja, lahko pa prenese tudi pooblastilo na Komisijo, da sama z dodatnimi akti uredi določeno področje. Vsaka nadaljnja sprememba ustanovitvenih aktov podeljuje vse več zakonodajnih pristojnosti Evropskemu parlamentu. Svet ima zakonodajne pristojnosti, ki si jih deli z Evropskim parlamentom v postopku soodločanja ter sprejemanju proračuna Unije. Svet odloča z večinskim glasovanjem, kvalificirano večino ali soglasno, odvisno od teme, o kateri se odloča. Svet ima pomembno vlogo pri medvladnem sodelovanju, saj na tem področju članice niso prenesle svoje suverenosti na Unijo. Gre predvsem za razvoj skupne zunanje in varnostne politike in usklajevanje sodelovanja med nacionalnimi sodišči in policijskimi organi v kazenskih zadevah.

Odločanje v Svetu poteka na treh ravneh. Zakonodajne predloge Komisije obravnavajo številne delovne skupine, proces odločanja je za javnost nedostopen. V tej fazi predloge držav obravnavajo strokovnjaki s posameznega področja. Sledi obravnava v odborih, kjer sodelujejo višji državni uradniki, odločitve so predvsem politične narave. Vse države članice imajo v Bruslju predstavništvo, vodja katerih je veleposlanik države. Veleposlaniki sestavljajo telo COREPER, ki opravi večino dela za Svet do sprejema odločitve. Tretji nivo predstavlja Svet ministrov. Da bi se vse to izvedlo na pravilen način, se predvideva prisotnost učinkovitih med ministrskih in znotraj ministrskih usklajevalnih mehanizmov.

Lizbonska pogodba predvideva veliko razširitev glasovanja s kvalificirano večino, kar postaja tudi privzeti režim. Novi sistem bo v principu naredil odločanje v Svetu bolj učinkovito. Državni parlamenti bodo neposredno prejeli vse osnutke zakonodajnih aktov, to je predloge Komisije, iniciative skupine držav članic, iniciative EP, zahteve Sodišča, priporočila ECB in zahteve EIB za sprejetje zakonodajnega akta, kot tudi spremenjene osnutke, zakonodajne resolucije EP in stališča Sveta.

Praksa je pokazala, da enkrat ko se postopek odločanja formalno začne in sicer ko se predlog za uredbno, direktivo ali drugi zakonodajni ukrep predstavi Svetu ali Evropskemu parlamentu, ostane malo manevrskega prostora za temeljne spremembe. Nacionalni in regionalni parlamenti imajo interes, da poglobljeno sledijo trenutnemu odločanju. Parlamenti morajo imeti pregled nad dogajanjem v zakonodajnem področju. To zahteva dobro komunikacijo med Stalnimi predstavništvi in/ali regijskimi informacijskimi uradi z EU.

VLOGA NACIONALNIH PARLAMENTOV

Glede vloge nacionalnih parlamentov v zakonodajnem postopku je bil sprejet Protokol o vlogi nacionalnih parlamentov v Evropski uniji. Evropska unija je pri tem sledila iz izhodišča, da je način nadzora nacionalnih parlamentov nad njihovimi vladami v zvezi z dejavnostmi Evropske

unije predmet vsake ustavne ureditve in prakse vsake države članice. Poudarjena je bila želja, da se spodbudi večja udeležba nacionalnih parlamentov pri dejavnostih Evropske unije in se jim zagotovi boljše možnosti za izražanje mnenj o osnutkih zakonodajnih aktov Evropske unije, kakor tudi o drugih vprašanjih, ki bi lahko bila za njih posebnega pomena. Protokol določa, da se dokumenti o posvetovanju Komisije (zelene in bele knjige ter sporočila) ob objavi Komisija neposredno pošljejo nacionalnim parlamentom. Komisija pošlje nacionalnim parlamentom tudi letni zakonodajni program in vse druge instrumente zakonodajnega načrtovanja ali politične strategije, istočasno kot jih pošlje Evropskemu parlamentu in Svetu. Osnutki zakonodajnih aktov, ki se pošljejo Evropskemu parlamentu in Svetu, se posredujejo nacionalnim parlamentom. Protokol definira osnutek zakonodajnega akta kot vsak predlog Komisije, pobude skupine držav članic, pobude Evropskega parlamenta, zahteve Sodišča, priporočila Evropske centralne banke in zahteve Evropske investicijske banke za sprejetje zakonodajnega akta. Komisija osnutke zakonodajnih aktov, ki jih sama predloži, istočasno kot Evropskemu parlamentu in Svetu neposredno pošlje nacionalnim parlamentom. Evropski parlament osnutke zakonodajnih aktov, ki jih sam predloži, neposredno pošlje nacionalnim parlamentom.

Nacionalni parlamenti lahko predsednikom Evropskega parlamenta, Sveta in Komisije pošljejo obrazloženo mnenje o tem, ali osnutek zakonodajnega akta upošteva načelo subsidiarnosti v skladu s postopkom iz Protokola o uporabi načel subsidiarnosti in sorazmernosti. Če osnutek zakonodajnega akta predloži skupina držav članic, predsednik Sveta obrazloženo mnenje ali obrazložena mnenja pošlje vladam teh držav članic. Od dne, ko je nacionalnim parlamentom dostopen osnutek zakonodajnega akta v uradnih jezikih Unije, do dne, ko je uvrščen na začasni dnevni red Sveta zaradi njegovega sprejetja ali sprejetja stališča po zakonodajnem postopku, mora preteči rok osmih tednov, razen v nujnih primerih, ki so bili ustrezno utemeljeni, mora med uvrstitvijo osnutka zakonodajnega akta na začasni dnevni red Sveta in sprejetjem stališča preteči deset dni. Če nacionalni parlamentarni sistem ni enodomen, se členi 1 do 7 tega protokola uporabljajo za vse domove, ki sestavljajo parlament.

Protokol vsebuje tudi določbe o medparlamentarnem sodelovanju in sicer določita Evropski parlament in nacionalni parlamenti skupaj določijo, kako organizirati in spodbujati učinkovito in redno medparlamentarno sodelovanje znotraj Evropske unije.

Slovenija je glede sodelovanja pri sprejemanju Evropske zakonodaje sprejela Zakon o sodelovanju med državnim zborom in vlado v zadevah evropske unije (ZSDZVZEU). Državni zbor sodeluje pri oblikovanju stališč Republike Slovenije pri tistih zadevah EU, ki bi po svoji vsebini v skladu z ustavo in zakoni spadale v njegovo pristojnost. Državni zbor v rokih, ki jih zahteva delo v okviru institucij EU, obravnava predlog stališča Republike Slovenije oziroma izrazi namero, da bo predlog obravnaval, sicer se šteje, da predlog postane stališče Republike Slovenije. Vlada sproti obvešča državni zbor o zadevah EU iz prvega odstavka 4. člena tega zakona ter poroča o sprejetih odločitvah in o svoji dejavnosti v zvezi z njimi v institucijah EU.

Na zahtevo najmanj četrtnine poslancev ali na zahtevo pristojnega delovnega telesa ali na podlagi sklepa kolegija predsednika državnega zbora, o zadevi razpravlja državni zbor in v zvezi z njo sprejme stališča Republike Slovenije.

Evropske odločitve, ne glede na to, kako tehnične se lahko zdijo na prvi pogled, vključujejo politične izbire o odnosu med ekologijo in ekonomijo, o pomembnosti kulturne raznolikosti, o pomembnosti socialnih poglavij in liberalizaciji, o kmetijstvu in razvoju, itd. Vse evropske direktive in uredbe na nek način odražajo politične odločitve in prioritete in posebej vizijo kako bi morala izgledati evropska skupnost. Člani parlamenta, z neposrednim pooblastilom volivcev,

so v dobrem položaju, da to upoštevajo. Sodelovanje parlamenta lahko obogati kakovost evropskih učinkov. Ključni koraki v procesu odločanja se izogibajo neposrednemu demokratičnemu nadzoru s strani Evropskega parlamenta, medtem, ko imajo državni/regionalni parlamenti možnost izvajati nadzor preko delovanja Sveta ministrov. To pomeni, da imajo vsi parlamenti vlogo pri uveljavljanju legitimnosti evropskih odločitev in da se med seboj dopolnjujejo.

Če izhajamo iz predpostavke, da sodelovanje državnih parlamentov pri odločanju v EU lahko predstavlja dodano vrednost iz demokratičnega vidika, to ne pomeni, da bi morali ti parlamenti biti sposobni blokirati vsak evropski ukrep. Zaradi tega je potreba po močni evropski politiki prevelika. Tekoče težave imajo pogosto mednarodno dimenzijo ali so stranski produkt ekonomskega, kulturnega in tehnološkega procesa globalizacije. Niti nacionalne države niti regije niso sposobne regulirati teh procesov. Izolirana politika ne zadostuje. Samo živahen evropski pristop (s spoštovanjem načela subsidiarnosti) lahko ponudi odgovore. Poiskati ravnotežje med učinkovitostjo in sodelovanjem v EU je težko, toda zapletanje procesa odločanja ima pomembne posledice, katere je potrebno upoštevati. Splošno gledano bi lahko vključevanje državnih in regionalnih parlamentov v proces in signali, ki jih dajejo v zgodnjih fazah, postale bolj pomembno in učinkovite kot pravica veta, ki se lahko izreče šele po pogajanjih. Če želijo parlamenti paziti na aktivnosti njihovih ministrov v Svetu ali želijo slediti kaj se dogaja v Evropskem parlamentu, je seveda zelo pomembno, da razpolagajo z zadostnimi informacijami.

Raziskave kažejo, da večina parlamentov ni uspešna v hitrem podajanju žoge. Logično bi moralo biti, da funkcionalni in tehnični odbori parlamenta, vsak za svoje lastno politično področje, sledijo vse relevantnim evropskim iniciativam že v zgodnjih fazah (in tako ne "stalni odbor za evropske zadeve"). Za definiranje državnega ali regionalnega interesa, različni specializirani odbori razpolagajo z veliko strokovnega znanja in izkušnjami poleg tega se bojo najbolj neposredno soočili z evropskimi pravili med izvrševanjem svojih dejavnosti. Vse države članice niso enako učinkovite pri zaščiti svojih interesov. Dejansko izsledki iz literature kažejo, da obstaja velik razkorak med njimi. Na eni strani so nordijske države, kot sta Danska ali Združeno kraljestvo, kjer so nacionalna stališča natančno opredeljena in zagovarjana, na drugi strani pa so države iz juga Evrope, kot je npr. Italija, kjer so nacionalna stališča ohlapno opredeljena, kar kažejo tako šolske kot znanstvene raziskave.

Dobro nacionalno stališče vključuje jasno pogajalsko pooblastilo s spektrom prilagodljivosti, navedbo morebitnih stroškov in koristi za državo, prag pod katerim bi bil ukrep neznosen, navedbo morebitnih križnih tabel kupčij z drugimi zadevami v pogajanju. Prav tako bi morale biti državne preference definirane že pred samo pogajalsko fazo, da bi lahko vplivale na pomembno pred-pogajalsko fazo, ko Komisija deluje na zelenih in belih knjigah. In nenazadnje se morajo nacionalni pogajalci zavedati, da je potrebno preference strateško varovati in, da cilji, ki so specifični s strani državnih pogajalcev na začetku pogajanj, le stežka odražajo njihove dejanske namene. Tako so cilji običajno drugačni od zelenega končnega rezultata.

Vprašanje, ki se postavlja je kako lahko parlamenti najboljše razvijejo njihovo lastno strategijo za napredovanje njihovih idej skozi izvršilno oblast in institucije EU. Ena možnost bi bila oblikovati bližje delovne odnose z drugimi državnimi parlamenti¹⁴.

---

¹⁴ (Zajc D., *National parliaments of the new member countries in the EU- Adoption of the Slovene national assembly to the new challenges*, University of Ljubljana, 2008).

ZAKLJUČEK

Vsi predpisi EU nastajajo na podlagi odločitev, ki jih je sprejel institucionalni trikotnik, sestavljen iz Sveta, Evropskega parlamenta in Komisije. Predlagateljica zakonodaje je Komisija, sprejme jo Svet s soglasjem Evropskega parlamenta. Zakonodajna in izvršilna funkcija v EU nista tako strogo ločeni, kot je navada v večini držav. Organi Unije pridobivajo vedno večje pristojnosti iz sfere suverenosti držav članic, vloga institucij se spreminja. Lizbonska pogodba predstavlja sam vrh procesnih sprememb, ki so bile do sedaj sprejete zaradi širitve.

Evropski parlament je imel sprva le funkcijo posvetovalnega in nadzornega telesa, sedaj z Lizbonsko pogodbo pridobiva vedno večjo vlogo v zakonodajnem telesu. Vprašanje pa je, če bo Evropski parlament uspel obdelati veliko količino vključenih ukrepov in razširitev soodločanja na kmetijstvo in druga področja.

Lizbonska pogodba bo doprinesla večjo učinkovitost in legitimnost odločanja ter tudi več usklajenosti in učinkovitosti v zunanjem delovanju unije. Razširjena uporaba tako imenovanega rednega zakonodajnega postopka, kjer je vključen tudi Evropski parlament, bi načeloma morala zagotoviti več vhodne ali procesne legitimnosti. Povečana uporaba glasovanja s kvalificirano večino bi morala povečati učinkovitost, vendar po mojem mnenju na račun legitimnosti, saj bo mogoče zreducirati blokiranje sprejetja ukrepa. Zagovornikom globlje politične in gospodarske integracije je všeč večinsko glasovanje, ker olajša glasovanje ter otežuje državam, ki se z predlogom ne strinjajo, sprejemanja zakonodaje. Vsekakor je izostritev pogojev pri večinskem glasovanju znak velike politične spremembe, ki gre na škodo manjšim članicam, tudi Sloveniji.

Na ravni Sveta se je odločanje do sedaj odvijalo v tajnosti, ker je bil namen, da se prepreči nacionalistične karakterizacije glasovanja. Države članice so se lahko do sedaj odločile, da javnosti predstavijo odločitev glede glasovanja. Nekatero manjše države (npr. Nizozemska) morajo svojemu državnemu parlamentu posredovati podatke o glasovanjih v Svetu, toda to je nacionalna praksa, ki ni obvezna v vseh državah. Pomembna novost je, da so po Lizbonski pogodbi seje Sveta javne, ko Svet razpravlja in glasuje o osnutku zakonodajnega akta (člen 15PDEU).

VIRI:

Agh A., Smaler and Bigger states in the EU 25: The Easter enlargement and Decision making in the EU, Perspectives, 2004

Best E., The Lisbon Treaty, A Qualified Advance for EU Decision Making and Governance, EIPASCOPE, 2008

Bindi F., Negotiating EU law: which decision making model?, International Studies association, 2008

Constantin S., Rethinking Subsidiarity and teh Balance of Powers in the EU in light of the Lisbon Treaty and beyond, University of Amsterdam, 2009

Dali D.. The Lisbon Treaty – Making Europe a Stronger Partner in the World, University of Sidney, 2010

Delaney Alyne E., Mclay Anne H., Van Densen Wim L.T., Influences of discourse on decision making in EU fisheries management, the case of North Sea cod (*Gadus Morhia*), Oxford University press, 2007

Esenturk N., Democracy in The European Union and The Treaty of Lisbon, Turkish Journal of International Relations, 2009

The Economist, The EU after the Irish vote, The Economist, 2009

Heisenberg D., The institution of "consensus" in the European Union: Formal versus informal decision-making in the Council. European journal of political research 44, 65-90, 2005

Galatas S.E., Voter Participation in Elections to The European Parliament: The neglected Role of Electoral Competition, Georgia Soutwestern State University, 2004

Hertel S., The private Side of Global Governance, Journal of International Affairs, 2003

Hinarejos A., The Lisbon Treaty Versus Standing Still: A View from the Third Pillar, European Constitutional Law Review, 2009

Horl B., Built on Quicksand? A Decade of Procedural Spatial Models on EU Legislative Decision Making, Routledge, 2005

M. Kirn, Kaj prinaša novega Lizbonska pogodba v primerjavi s Pogodbo o Ustavi za Evropo, Pravniki, Zveza društev pravnikov Slovenije, 2009

Laursen F., The EU's Treaty of Lisbon: origin, institutional choice and significance, International studies association, 2009

Lotz A., The adaptive approach to new democracy: a new look at democratic governance in the European Union, University of Pittsburgh, 2009.

Mangenot M., Lisabonski ugovor i nove institucije Evropske unije, Politička misao, 2010

Michalowicz I., What Determines Influence? Assessing conditions for decision making influence of interesting group in the EU, Journal of European Public Policy, 2007

Newman A., Lisbon Treaty builds EU Super State, The New American, 2010

Nugent N., The government and Politics of European Union, 7th edition, Palgrave Macmillan, 2010

Perez de Leon C.G., Coalition formation in the EU Decision-making process after the enlargement, American Political science association, 28-31, 2008

Petek A., Proces odlučivanja u Europskoj Uniji: Analiza policy mreža, Politička misao, 2006

Peters T., Decision – making after teh EU Intergovernmental Conference, European Law Journal, 2001

Piris J.C., The Lisbon Treaty, A Legal and Political Analysis, Cambridge university press, 2010

Saltinyte L., Jurisdiction of the European Court of Justice over issues relating to the common foreign and security policy under the Lisbon Treaty, Mykolas Romeris University, 2010.

Vatovec K., Acceto M., Avbelj M., Hojnik J., Smrkolj M. Lizbonska pogodba z uvodnimi pojasnili, GV Založba 2010-09-14

Šabič Z., Slovenia's Presidency of the EU and the Strengthening of the European Public Sphere, The Ratification of Lisbon Treaty, Univerza v Ljubljani, 2009

Tausch A., Passive Globalization and The failure of European Union's Lisbon Strategy, 2000-2010: Some new Cross National Evidence. Turkish Journal of International Relations, 2010

Trošt Krušec J., Pravne podlage in postopki delovanja Evropske unije, Evropska pravna fakulteta v Novi Gorici, 2009

Verlin Laatikainen K., Two logics, one treaty: The Lisbon treaty and EU foreign policy in Brussels and at the United Nations, International studies association, 2009

Vos H., National/Regional Parliaments and EU decision-making under the new Constitutional Treaty, European Institute of Public Administration, 2005

Zajc D., National parliaments of the new member countries in the EU- Adoption of the Slovene national assembly to the new challenges, University of Ljubljana, 2008.

Zhu J., Zheng J., Qin C., Multi objective Optimization of Group Decision Making Based on Matter – element Extension Set, Wuxi Institute of Commerce, Shanghai, 2009